WIKIPEDIA

Vepsisk

Vepsisk (vepsisk: *vepsän kel'*, eller nok *vepsän keli*, *vepsä*) er et språk som hører til den østersjøfinske språkgrenen av den uralske språkfamilien. Vepsisk blir snakket av ca. 3 600 mennesker på sør- og østsiden av Onega.

Tospråklig skilt på russisk og vepsisk i Karelen

Innhold

Dialekter

Vepsisk blir delt inn i tre dialekter, nord- midt- og vestvepsisk, jfr. oversikten:

- nordvepsisk
- midtvepsisk
  - østlig midtvepsisk
  - Ojatti
  - Šimjärvi-Päžare
  - Suda-joki
  - sørvestlig midtvepsisk
- sørvepsisk.

Karakteristiske trekk

Det er relativt små dialektforskjeller, og talere fra de ulike dialektområdene forstår hverandre relativt godt. Den dialekten som skiller seg mest ut er nordvepsisk. Lyden *j* i begynnelsen av ord er endret til palatal *d*, f.eks. *ďäŕv* "sjø" (fi. 'järvi') og *ďoob* "(han/hun) drikk" (fi. 'juo'). Likvidene *l*, *n*, *r* er palatalisert, f.eks.

poigaĺe "til gutten" (fi. 'pojalle'). I nordvepsisk har de lange vokalene uu og ii holde seg, f.eks. *puu* "tre" og *hiiŕ* "mus", mens yy har blitt diftongisert til [yu], f.eks. *püu* 'pyy'. I andre dialekter er alle de høye lange vokalene diftongisert, så vi har *puo* og *hieŕ*.

Grammatikk

Vepsisk har 24 kasus, dvs. ca. 10 flere enn i de andre østersjøfinske språkene. De fleste nye kasusene er oppstått etter grammatikalisering av tidligere postposisjoner.

Språkhistorie

Indre språkhistorie

Sammenlignet med de andre østersjøfinske språkene har vepsisk en relativt konservativ lydhistorie.

Innenfor morfologien har det derimot utviklet seg en del nytt.

Ytre språkhistorie

Språkene til folkeslagene som ble vurdert som "upålitelige" etter 2. verdenskrig mistet alle rettighetene sine i Sovjetunionen. Ett av disse språkene var vepsisk (sannsynligvis fordi vepserne (sammen med kolasamene) ble vurdert som for gode venner av finnene). Det vepsiske kyrilliske skriftspråk ble dermed ikke tatt i bruk igjen etter krigen.

Litteratur

Vepsiskspråklig litteratur

- Arapovic, Borislav: Lapsiden biblii. Stokgol'm Helsinki: Biblijan kändmizen institut, 1996. ISBN 91-88794-11-3.
- Kottina, Annet: Meiden sana : lugendkirj augotizskolan täht. Karjala, Petroskoi: Periodika, 1998. ISBN 5-88170-016-3.
- Nieminen, Markku (toim.): Kodima, Vepsänma. Kuhmo: Juminkeko, 2003. ISBN 952-5385-16-7.
- Zaiceva, Nina: Abekirj. Karjala, Petroskoi, 1991. ISBN 5-7545-0460-8.
- Zaiceva, Nina: Icemoi lugemist : vepsiskn kelen lugendkirj 3.–4. klassale. Karjala, Petroskoi, 1994. ISBN 5-7545-0658-9.

Språkvitenskapelig litteratur

- Kalima, Jalo: Vepsän sanastoa (Eripainos Virittäjästä n:o 1-3). Helsinki, 1927.
- Lönnrot, Elias: Om det nord-tschudiska språket (Elias Lönnrotin väitöskirja vepsiskn kielestä vuodelta 1853). Kuhmo, Juminkeko, 2002. ISBN 952-5385-10-8.
- Wiik, Kalevi: Vepsän vokaalisointu. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 1989. ISBN 951-717-564-7.
- Zaitseva, Maria: Vepsän kielen lauseoppia. Helsinki: Suomalais-ugrilainen seura, 2001. ISBN 952-5150-61-5.

Eksterne lenker

- Vepsän Seura (https://web.archive.org/web/20050305131610/http://www.veps.org/)
- Vepsäläiset ja vepsän kieli (http://www.soros.karelia.ru/projects/1998/sui/veps_f.html) – Nina Zaitseva